

## gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. februvarija 1894.

### Politiški oddelek.

#### Nemški nacijonalci ali pa mi?

Tudi nemški nacijonalci so pristopili k sedanji koaliciji, ker je nabolj značiteljno za njen značaj. Dunajski „Vaterland“ je nad tem o svojem času izražal svoje veliko veselje. Nekaterniki so že mislili, da sedaj nemški nacijonalci popuste od svojih pretiranih zahtev in postanejo dobri Avstrijci. Mi seveda kaj takega nismo verjeli. Če so Steinwender in somišljeniki se odločili podpirati kneza Windischgrätza, storili so to le zaradi tega, ker pričakujejo, da bode boljše podpiral njih težnje, kakor jih je grof Taaffe.

Da smo prav imeli, kažejo razni dogodki. V štajarskem deželnem zboru je poslanec Starkel spregovoril o zatiranem nemštvu na Dolenjem Štajarskem. Tožil o poslovenjevanju po Malem Štajarju in da Slovenci teže za tem, da si prisvoje južnoštajarska mesta. Pri tem je ta plemeniti zastopnik nemštva črnil Slovincem količkaj pravične uradne osebe, zlasti pa učitelje in indirektno pozivljaj vlado, da naj z vso strogostjo postopa proti uradnim osebam, ki ne zmatrajo, rekli bi, varstva nemštva za svojo najvišjo nalogo. Slovenske učitelje je ovajal za potitične agitatorje. Svoj namen je deloma dosegel. Namestnik je obljubil, da ne bode trpel, da bi učitelji bili agitatorji. Po dosedanjih skušnjah pa vemo, da se nemškim učiteljem pač ni treba preveč bati, da bi jih vlada kaj karala zaradi njih pregorečega delovanja za nemštvo. Besede namestnikove veljale so le slovenskim učiteljem in misliti si moramo, da se kmalu v dejanji pokažejo posledice namestnikove obljube. Političnih agitacij se slovenski učitelji ne udeležujejo, ali vlada bode zmatrjala za politične agitacijo, kjer bi le slovenski učitelj pokazal svoje narodno mišljenje.

Pri tej priliki se je tudi govorilo o pripravnici v Mariboru. Starkel se je izpodtikal nad njo, da vsako leto pošlje več slovenskih učiteljev po Spodnjem Štajarskem. Videlo se mu je, da bi najrajši videl, da se bi ta zavod

odpravil, da bi v nemškem Gradci odgajali učitelje za slovenski del štajarske dežele. Slovenski poslanci so pa ponižno opomnili, da je ta pripravnica čisto nemška, da jo torej ni dolžiti, da bi preveč storila za slovenstvo. Ker se pa v njej vzgajajo učitelji skoro samo za slovenske šole, bi bilo pač želeti, da bi se nekoliko poslovenila.

Namestnik seveda ni mogel popolnoma ustreči želji Starklovi, ali zagovarjal je z veliko odločnostjo, da je mariborsko učiteljišče dobro, ker slednje leto vzgoji največ slovenskih in nemških učiteljev za Mali Štajar. S tem je pač dovolj jasno povedal, da vlada ne misli na kako razširjenje delokroga slovenščini na zavodu, ki vzgaja učitelje največ za slovenske šole. Ta odgovor dovolj jasno kaže, kako malo je upanja, da bi vlada zares kaj dala Slovincem, kar jih njih zastopniki podpirajo na Dunaji. Dva štajarska poslanca sta pač najvernejša pristaša koaliciji, ali vendar vlada ne misli niti na mariborski pripravnici razširiti malo delokroga slovenščini.

Nemški nacijonalci pa zadnji čas po svojih glasilih opetovalno vlado opozarjajo na nevarnost, ki preti nemštvu, od slovenstva v nekaterih južnih pokrajinah države.

Jeden najveljavnejših nemških listov na Dunaji, je zadnji čas priobčil obširen članek, kako se zatira nemštvo na južni strani Drave. V Ziljski dolini morajo se že Nemci boriti za obstanek, in vse to je največ delo podklosterskega župnika Einspielerja. Pisec članka že vidi nevarnost za Beljak. Svari zatorej Beljačane, da naj nikakor ne dopuste, da bi kedaj kako slovensko društvo v njenem mestu zborovalo. Posebno naj se pa varujejo slovenskih odvetnikov. Če Beljačani ne bodo pozorni, bode se jim kmalu tako godilo, kakor Nemcem v Celovci, kateri je nakrat postal dvojezično mesto in mora vsprejemati mestni magistrat tudi slovenske vloge.

Potem je pa pisec naslikal žalostne razmere Nemcev na Dolenjem Štajarskem v najživejših barvah. Južno stran od Maribora ga ni več čisto nemškega kraja. Slovenji Gradec, Celje, Ptuj, Konjice, Vitanje, Šoštanj, Rogatec-Slatina, Vojnik in Laški trg imajo že meševito prebivalstvo. V Vojniku in Vitanji so celo Nemci že v manjšini. Celje je v dvajsetih letih zgubilo svoj čisto nemški značaj.



Po tem se opisuje, kako se je vse to godilo. Najprej je prišel jeden slovenski odvetnik, po tem se je osnovala slovenska čitalnica, ki je postala zbirališče slovenskih teženj. Napadati se je začel nemški značaj mesta poslovenjila se je notarska zbornica. Mesto je dobilo drug za drugim dva slovenska notarja. Okrajni zastop je prišel v slovenske roke. Osnovala se je slovenska tiskarna, bukvarna, začel izhajati slovenski list. Osnovala se je slovenska posojilnica, kateri je sledila hranilnica in obrtna zveza za Štajarsko, Kranjsko, Koroško in Primorsko in se je s tem udarilo in oškodovalo nemško obrtno društvo. Sedaj delajo za slovenstvo v Celji opat, 7 odvetnikov s svojimi koncipijenti, solicatorji in pisarji, dva notarja, in tem imajo Nemci nasproti postaviti le pet odvetnikov. Bojevit slovenska mladina se združuje v „Sokolu“, zemljiška knjiga se je deloma poslovenila. Mestni magistrat mora vsprejemati in reševati slovenske vloge, dočim se je pred sedmimi leti še vse samo nemški razglaševalo. Pisec končava, če Celje pade, je vse nemštvo na južni strani Drave v deželi zgubljeno.

Očividno je namen temu članku. To je nekak apel na vlado, da naj varuje nemštvo na Štajarskem in Koroškem in pred vsem odkloni vse tiste zahteve, katere so stavili do vlade slovenski poslanci. Nemški nacijonalci so s tem tako rekoč vladi predložili pogoje, pod katerimi so pripravljeni podpirati vlado. Varovati se mora umetno nemštvo na južni strani Drave z vsemi silami, drugače pa ne bodo podpirali vlade. Nemški nacijonalci imajo tudi veliko upanja, da se bode na njih željo oziralo, Vsaj je sam grof Hohenwart v svojem govoru zagotavljal, da se hoče varovati sedanja narodna posest. Kako je razumeti to posest, kakor se vrše kaka pogajanja z Nemci, še praviti ni treba.

V kratkem se bode to jasneje pokazalo. Po Veliki noči se začne budgetna debata in tedaj se bode pokazalo, kako da je vlada nam Slovincem naklonjena. Tedaj bode povedala nova vlada, kakšno stališče misli zavzeti nasproti slovenskim težnjam. Tedaj se bode odločilo, ali vlada porine Slovence ali pa nemškonacijonalce od sebe. Z obojimi vkup hoditi ni mogoče. Za nobenega slovenskega poslanca ni mesta in tudi ne sme biti mesta tam, kjer je Steinwender. Kdor bi ostal v koaliciji, v kateri bodo nemški nacijonalci, ta bi se popolnoma izneveril našemu narodu. Mogoče je tudi, da se bode vlada z molčanjem skušala pomagati iz zadrege. Tako molčanje bi bilo jako pomenljivo. Bil bi dokaz, da se vlada proti nemškim nacijonalcem ne upa zadovoljiti naših teženj in dolžnost slovenskih poslancev bi bila, da potem vravnajo svoje postopanje.

### Politični pregled.

Koroški deželni zbor je sklenil, da se vpeljejo protestantske dijakonise v bolnici v Celovcu za postrežnice. Slovenski poslanec Einspieler je odločno govoril in zahteval, da se vpeljejo usmiljene sestre in njegov predlog je zagovarjal knezoškof, ali nemški liberalci se za vse dokazovanje niso nič zmenili. To je pač dovolj jasno pokazalo, kako se motijo tisti,

ki mislijo, da so se liberalci kaj premenili, od kar se je sklenila koalicija. Posebno pomenljivo je pa, da se je baš deželni predsednik posebno zanimal za dijakonise, kar vendar naravnost dokazuje, da na višjih mestih vlada pod koalicijsko vlado pristno liberalen duh. Da Plenerju in tovarišem ni ugodno na Dunaji, pa bi gospoda v Celovcu drugače postopala. Daleč še utegnemo priti, ako bodo konservativci in liberalci še dolgo na Dunaji vlekli za jedno vrv.

**Štajarski deželni zbor.** — V tem zboru se letos navadno razprave precej mirno vrše. Le dr. Starkel je nekoč prouzročil daljšo debato, ko je tožil, kako se poslovenjuje po šolah na Dolenjem Štajarskem, in priporočal, da bi v Gradci na učiteljski tudi učilo nekoliko slovenščine, da bi tako dobili pristno nemških učiteljev za slovenski Štajar, ker sedanji učitelji so pravi slovenski agitatorji. Zdihoval je, da gre za mesta na Dolenjem Štajarskem, katero si skušajo prilastiti Slovenci. Učitelji in nekatere druge osebe, katere je napadal Starkel, so dobro zagovarjali slovenski poslanci in temu nemškemu zastopniku marsikatero grenko povedali. Dr. Starkel je pa tudi predlagal, da bi se na deželni realki v Gradci vpeljal kurs za slovenščino, v katerega bi hodili razen učencev tudi drugi ljudje. Namen temu kursu bi bil pač, nekaterim Nemcem pripomoči do spričeval o znanju slovenščine, da bi potem lažje dobili kake službe pri nas.

**Predarelski deželni zbor** je dne 9. t. m. nakrat odložil svoje zborovanje. Zanimiv je povod, zaradi katerega je vlada nakrat poslala deželne zastopnike domu. Vlada je bila zboru predložila predlogo o novi organizaciji deželnih strelcev, da se bode povsem vjemalo z deželnobrambovskim zakonom v drugih deželah. Odsek, ki je to predlogo pretresaval, je pa sklenil, da naj bi se pri deželnih strelcih tudi posvečevala nedelja in, da bi tisti ne mogel postati oziroma ostati častnik ali podčastnik, ki bi mučil vojake ali pa udeležil se kakega dvoboja. Po našem mnenju so ti nasveti prav pametni, ali vojaški krogi so pa drugačnega mnenja. Koalicijski vladi se je pa tudi zdelo, da se konservativci preveč upajo in je torej lepo poslala deželni zbor domu, ker to vendar ne gre, da bi sedaj konservativci na svojo roko delali politiko, ko so v koaliciji. Vprašati bi bili morali poprej liberalne vodje, če to gre. Vlada ima s svojega stališča prav, kadar reče *a* more reči tudi *b*.

**Civilni zakon na Ogerskem.** — V ponedeljek začne se v ogerski zbornici poslancev razprava o civilnem zakonu. Razne stranke so že imele posvetovanja, kako stališče, da naj zavzemo. V narodni ali Apponyjevi stranki se niso mogli sporazumeti o tej stvari. Mnogi so odločno zagovarjali civilni zakon, drugi ga pa pobijali iz strankarskih ozirov. Naposled so sklenili, da vsak glasuje, kakor se mu zdi. Posledica tega sklepalo, da vladna predloga dobi precejšnjo večino in bode vsprejeta celo, če zanjo ne glasujejo skrajni levičarji. V gospodski zbornici bode pa pač težavneje šlo. Najbrž bode ta zbornica zavrgla vladno predlogo in pride do novih volitev, katere odločijo o tem, se li Ogerska osreči s civilnim zakonom ali pa ne. Upati je, da se liberalcem namere ne posrečijo, ker se upirajo nekateri višji krogi.

**Nemčija in Rusija.** — Nemško-ruska trgovinska pogodba je sklenjena. Treba je le še, da jo potrdi nemški državni zbor. Pričetkoma se je govorilo in poročalo, da bo pogodbo državni zbor zavrgel, ker je večina poslancev zoper njo, zadnji čas se pa zatrjuje, da se bo pogodba z večino sprejela, ker je baje nemški cesar ves svoj vpliv zastavil v to, da se sprejme. Cesar je pripravljen v slučaj, če bi zbornica pogodbe ne potrdila, isto razpustiti. Tega so se nekateri nasprotni konservativci zbal in sklenili rajši glasovati za pogodbo, le da se zbornica ne razpusti, ker vedo, da bi bilo to njim v kvar. Sploh so se pa izučile vse stranke, da vladi ni nasprotovati. Če vlada kaj hoče, a zbornica ni za to, razpusti se ta in nove volitve pripomorejo vladi do večine. To pokazalo se je